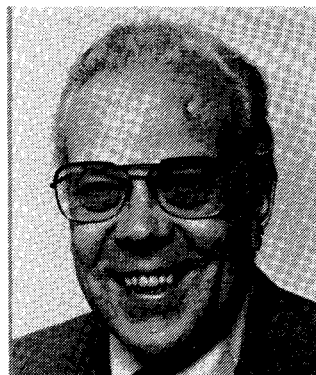

COLUMN

prof. dr. W. Albeda

**DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN**

De beste stuurliu

Laat de onderhandelaars nu eens rustig hun gang gaan. Werkgevers en werknemers gaan in de slag. Nu moeten hoogleraren economie, maar ook ministers maar eens ophouden met het leveren van commentaren, aanbevelingen en waarschuwingen via hoor-, kijk- en leesmedia.

Aldus een hartekreet van voorzitter Harm van der Meulen van het Christelijk Nationaal Vakverbond. Men loopt de onderhandelende partijen maar voor de voeten, veel tijd wordt verdaan met het bekvechten over hooggeleerde zorgen.

Een begrijpelijk verzoek. Maar is het voor ministers en commentatoren zaak zich hier nu maar aan te houden? Het lijkt mij, voor het slag schrijvende wetenschappers waartoe ik mij reken en voor professionele journalisten moeilijk om in te gaan op zo'n verzoek. Het gaat bij loononderhandelingen om een proces, dat zich (zodra het spannend wordt) afspeelt onder intensieve begeleiding door de media. Mag men verwachten, dat commentatoren beleefd zwijgen tot de heren klaar zijn, om dan rapportcijfers uit te delen?

Zo is dit volkje niet. Publieke zaken worden nu eenmaal publiek becommentarieerd en ik denk dat dat goed is. De uitkomst van de onderhandelingen is nu eenmaal a) voor de leden, maar b) ook voor alle andere Nederlanders van veel belang.

Het maakt wat uit, of de CNV-plannen, waarin matiging en arbeidstijdverkorting centraal staan, het halen, of dat het streven naar arbeidstijdverkorting wordt afgekocht met loonsverhogingen. Economen hebben daar wel eens een mening over. Het moge voor de krantenlezer wellicht wel eens verwarrend zijn en voor onderhandelaars hinderlijk, maar hun meningen dekken elkaar niet altijd. Zodoende heeft publieke discussie zin. Ik vrees dat de heer Van der Meulen op dit punt voor dovemansoren spreekt: zolang er onderhandelingen zijn zal daarover gesproken en geschreven worden.

Maar hoe staat het met de ministers waarover hij in één adem spreekt? Weliswaar worden ministers intensief gecoached door hun ambtelijke achterban en hebben ze vaak een eigen deskundigheid, maar in de des-

kundigheid van hun bijdrage tot de discussie ligt niet de betekenis ervan. Zij spreken vanuit een politieke verantwoordelijkheid en zijn al sprekende bezig een belangrijk onderdeel van hun taak uit te voeren: het beïnvloeden van de sociaal-economische ontwikkeling. Bijna iedereen is er nu wel van overtuigd, dat de regering zuinig moet zijn met ingrepen. Ingrijpen is niet altijd effectief, kan verstarrend inwerken op de loonverhoudingen en zodoende op het functioneren van de arbeidsmarkt, kan leiden tot onofficiële loonbewegingen en heeft vaak een nasleep van een soort inhaalmanoeuvre achteraf. Met name nu de werkloosheid zo'n sterke druk op de arbeidsmarkt legt, lijkt ingrijpen onverstandig. Ingrijpen past, last but not least, ook niet zo best in het klimaat van de christen-democratie. 'Gespreide Verantwoordelijkheid' en regelmatige ingrepen verdragen elkaar slecht.

Is de conclusie uit deze overwegingen nu niet, dat bewindslieden (zodanig met gekromde tenen) het onderhandelingsgebeuren volgen en er het beste van hopen? Uit de opmerkingen van Harm van der Meulen maak ik op, dat dit zijn opvatting zou kunnen zijn. In dat geval zouden wij het niet geheel eens zijn.

Er blijft een wat moeilijke tegenspraak zitten in het arrangement van de welvaartsstaat. De regering aanvaardt de markteconomie, bouwt daarop een stelsel van sociale zorg en sociale zekerheid, stuurt hier en daar wat bij, maar gaat er vanuit dat in principe de markt de economie stuurt. Ondertussen is ze wel verantwoordelijk voor de macro-economische ontwikkeling, voor werkgelegenheids groei en inkomensverdeling. Onder zulke omstandigheden niet slechts niet-ingrijpen in de lonen, maar ook nog het niet gebruiken van instrumenten om de lonen te beïnvloeden te verlangen, gaat wat ver.

Eigenlijk is mijn stelling, dat de regering juist indien ze niet wil ingrijpen alle instrumenten die ze heeft om het onderhandelingsproces te beïnvloeden moet mobiliseren en gebruiken. Dat betekent niet slechts het verbaal beïnvloeden van het proces door waar-

schuwende woorden, aanmoedigingen enzovoort. Het betekent ook de meningsvorming waar mogelijk organiseren en activeren. Men kan verder gaan. Het salarisbeleid voor de eigen ambtenaren kan gebruikt worden in een trendsettend beleid. Belastingmaatregelen en premie-operaties, die de onderhandelaars tot verantwoord gedrag verleiden moeten niet geschuwd worden. Loonvorming is een nogal centraal proces in het macro-economisch gebeuren. Niet-ingrijpen is, lijkt mij, moeilijk genoeg, maar er is veel voor te zeggen. Volledige passiviteit lijkt mij te veel (of eigenlijk te weinig) gevraagd. Soms staan de beste stuurlieders inderdaad aan wal.

